

Identify the Indicators and Components of the Family Education Curriculum in the Field of Prevention of Student's Social Harms

ARTICLE INFO

Article Type
Analytical Review

Authors

Sadigheh Nazari¹
Gholamreza Jafari Nia ^{*2}
Bagher Gorgin³
Ensie Mahini³

How to cite this article

Sadigheh Nazari, Gholamreza Jafari Nia, Baqer Gorgin, Ensie Mahini, Identify the Indicators and Components of the Family Education Curriculum in the Field of Prevention of Student's Social Harms, *Journal of The Ministry of Health and Medical Education*, 2020:4(2): 101-111.

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study was to identify the indicators and components of the family education curriculum based on improving students' lifestyles and preventing social harms.

Materials and Methods: The participants in this study were all specialists and professors in the field of social injuries, educational psychology and curriculum. Sampling was done by purposive and theoretical methods. Theoretical saturation of the samples was obtained after interviewing 15 people. The tools of the present study were semi-structured interviews. The intra-subject agreement method was used to confirm the reliability. Three coding steps were used to analyze the data. Using open coding, model categories were identified; Then, in the axial coding stage, the link between these categories was determined in the form of a coding paradigm.

Findings: Based on the findings, the 14-dimensional coding process of the paradigm model, which includes indicators of the desired logic, objectives, outlines and topics of the proposed content, proposed learning materials and resources, suggested educational workshops, barriers to curriculum implementation, Suggested learning activities, suggested roles for the course instructor, suggested roles for parents, suggested locations for family education courses, suggested items about the time element, suggested items about parent grouping, implications and required facilities and methods The suggestion was to evaluate the parents

Conclusion: Based on the findings, it can be concluded that the role of the family in reducing social harms is significant.

Keywords: Curriculum, Family Education, Social Harms

1. PhD Student, Department of Sociology of Social Issues, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran
2. Assistant Professor, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran (Corresponding Author).
3. Assistant Professor, Department of Islamic Education, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

Article History

Received: 2020/05/09

Accepted: 2020/08/18

Published: 2020/08/21

شناسایی شاخص ها و مولفه های برنامه درسی آموزش خانواده مبتنی بر بهبود سبک زندگی دانش آموزان و پیشگیری از آسیب های اجتماعی

صدیقه نظری^۱

دانشجوی دکتری، گروه جامعه شناسی مسائل اجتماعی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران
غلامرضا جعفری نیا^{۲*}
استادیار، گروه جامعه شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران (نویسنده مسئول).

باقر گرگین^۳

استادیار، گروه معارف اسلامی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران
انسیمه ماهینی^۴
استادیار، گروه معارف اسلامی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص ها و مولفه های برنامه درسی آموزش خانواده مبتنی بر بهبود سبک زندگی دانش آموزان و پیشگیری از آسیب های اجتماعی بود.

مواد و روش ها: شرکت کنندگان در پژوهش حاضر، کلیه متخصصان و اساتید در حوزه آسیب های اجتماعی، روانشناسی تربیتی و برنامه درسی بودند. نمونه گیری به روش هدفمند و نظری انجام شد، اشباع نظری نمونه ها پس از مصاحبه با ۱۵ نفر حاصل شد. ابزار پژوهش حاضر، مصاحبه های نیمه ساختار مند بود. روش توافق درون موضوعی، برای تأیید پایایی استفاده شد. جهت تجزیه تحلیل داده ها نیز از سه مرحله کدگذاری استفاده شد. با استفاده از کدگذاری باز، مقوله های مدل شناسایی شد؛ سپس، در مرحله کدگذاری محوری، پیوند بین این مقوله ها در قالب پارادایم کدگذاری تعیین شد.

یافته ها: بر اساس یافته ها فرایند کدگذاری در ابعاد ۱۴ گانه مدل پارادایمی که شامل شاخص های منطق مورد نظر، اهداف مورد نظر، رئوس و سرفصل های محتوای پیشنهادی، مواد و منابع یادگیری پیشنهادی، ورش های آموزشی پیشنهادی، موانع اجرای برنامه درسی، فعالیت های یادگیری پیشنهادی، نقش های پیشنهادی برای مدرس دوره، نقش های پیشنهادی برای والدین، مکان های پیشنهادی اجرای دوره های آموزش خانواده، موارد پیشنهادی در مورد عنصر زمان، موارد پیشنهادی در مورد گروه بندی والدین، استلزامات و امکانات مورد نیاز و روش های پیشنهادی ارزشیابی والدین بود.

نتیجه گیری: بر اساس یافته ها میتوان نتیجه گرفت که نقش خانواده در کاهش آسیب های اجتماعی نقشی قابل توجه است.

واژگان کلیدی: برنامه درسی، آموزش خانواده، آسیب های اجتماعی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۲۷

*نویسنده مسئول: jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

مقدمه

یکی از نگرانی های شدید اجتماعی در حال حاضر، بحث آسیب های اجتماعی است که دانش آموزان را مورد تهدید جدی قرار داده و به یکی از چالش های خانواده ها و نیز متولیان و دست اندرکاران امر آموزش و تربیت بدل شده است. بر این اساس شناخت علمی و صحیح چنین پدیده ای و ارائه نسخه های کاربردی و عملیاتی برای مهار و کنترل این آسیب ها ضروری است (۱). این در حالیست که تاکنون تلاشهای صورت گرفته به شکل جسسته و گریخته اجرا شده و فاقد کارآمدی لازم بوده است، چرا که این تلاشها بیشتر از آن که مبتنی بر تحقیقات لازم و نیازسنجی های صورت گرفته و نیز مبتنی بر وضعیت موجود و خطرات این آسیب ها باشد، بیشتر بر اساس تشخیص های فردی مجربان بوده است و نه حاصل یک طراحی و برنامه ریزی همه جانبه و اثربخش. بنابراین، ضرورت تدوین برنامه ای کارآمد در این زمینه به عینه به چشم می خورد (۲).

آسیب های اجتماعی پدیده هایی واقعی، متغیر، قانون مند و قابل کنترل و پیشگیری هستند. کنترل پذیری آسیب های اجتماعی، شناخت علمی آنها را در هر جامعه ای، برای پاسخ به پرسش های نظری و عملی؛ همچنین کاربرد ایده ها و یافته های علمی تولید شده در برنامه ریزی های کوتاه مدت و بلندمدت برای مقابله صحیح با آسیب های اجتماعی، درمان یا پیشگیری از پیدایش و گسترش آنها ضروری و پر اهمیت می سازد (۳). مقابله با جرم و آسیب های اجتماعی امری ضروری است؛ چرا که هیچ جامعه ای با وجود جرم و آسیب های عمومی نمی تواند زندگی امن و متعادل داشته باشد. جامعه امن آن است که در آن آسیب های اجتماعی کاهش یافته باشد؛ بنابراین قبل از هر چیز می بایست راهکارهایی در جهت پیشگیری از ارتکاب جرایم و آسیب های اجتماعی ارائه شود. یکی از مهم ترین راه های پیشگیری افراد از انحراف و ناهنجاری ها، تأثیر خانواده؛ به خصوص والدین است؛ چرا که آنها با افکار و برخوردها و به کارگیری روش های درست در زندگی می توانند اعضای خانواده خود را از کجروی و ناهنجاری نجات دهند؛ بنابراین اهمیت دادن به خانواده، در پیشگیری از آسیب های اجتماعی حائز اهمیت است (۴). لذا با توجه به بالا بودن میزان دبستگی بین والدین و فرزندان، به عنوان عامل پیشگیری از آسیب اجتماعی، می توان از آموزش های کاربردی برای برقراری ارتباط عاطفی در خانواده بهره گرفت. این آموزش ها می تواند، شامل یادگیری نحوه شروع مکالمه محبت آمیز و شیوه بیان کلمات محبت آمیز با بار احساسی کمتر در گام های ابتدایی و کلمات احساسی در گام های بعدی باشد (۵). اکنون که این مطالب عنوان شد می توان درک کرد که نقش خانواده در کاهش آسیب های اجتماعی نقشی غیرقابل انکار است.

خانواده نقش بی بدیلی در تربیت فرزندان و جامعه پذیری آنها دارد چرا که خانواده نخستین کانون اجتماعی است که شخص از آنجا با سایر مراکز اجتماعی آشنا می گردد. چنانچه افراد در محیط خانواده به درستی تربیت و با ارزش ها و هنجارهای مشترک در جامعه آشنا نشوند زمینه ی بروز انواع مشکلات، آسیب های اجتماعی و بزهکاری برای آنها ایجاد خواهد شد (۶). به این ترتیب اگر با گسترش آسیب اجتماعی در کودکان و نوجوانان روبرو هستیم باید خانواده را بعنوان اولین کانال ورودی فرد به اجتماع مورد بررسی قرار دهیم اگر خانواده می تواند عامل مهم آسیب اجتماعی باشد و شرایط نامطلوب آن را پرورش دهد، به همان نسبت وجود شرایط مطلوب در خانواده رشد ذهنی، عاطفی، روانی و اجتماعی نوجوان را امکان پذیر ساخته بنابراین مهم ترین گام در پیشگیری از آسیب اجتماعی فرزندان استفاده از ظرفیت های پنهان نقش خانواده در این زمینه می باشد (۷). امروزه مطالعه خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی و سلول اصلی جامعه، یا کوچکترین واحد بنیادی جامعه مورد توجه بسیاری از

نهادهای و سازمانهای محلی به ویژه نیروی انتظامی را از برنامه‌های پیشگیری از مدارس و این مناطق پیشنهاد می‌کند. در این تحقیق محقق با ارائه فرضیه‌های خود سعی در ارائه راهکارهای قانونی و تدوین برنامه‌هایی در جهت کاهش آسیب اجتماعی در مدارس دارد. سنایش فر (۱)، در پژوهشی با هدف بررسی نقش آموزش و پرورش در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در بین دانش‌آموزان نوجوان، نقش این نهاد را در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی بسیار پرنگ برآورد نموده است. از نظر وی مهمترین کارکرد آموزش و پرورش و خانواده در رابطه با پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر، آموزش بسیاری از مهارت‌ها نظیر الگو شدن برای فرزند، نقش بازی کردن با فرزند، فراهم آوردن فرصت‌هایی برای دوست‌یابی، تلاش برای همراه کردن علم و دانش با تقوی و پاکی در چهار چوب دین و مذهب، تعریف، ترویج و تقویت ارزش‌های اسلامی در بین دانش‌آموزان با استفاده از زبان جوان‌پسند، هنر و فناوری‌های پیشرفت برای افزایش تأثیرگذاری از راهکارهای عمده مقابله با هر گونه آسیب اجتماعی قلمداد می‌شود. همچنین دین و مذهب عامل بازدارنده در گرایش افراد به اعمال خلاف هنجارهای جامعه است. در این تحقیق محقق قصد دارد با استفاده از کمک والدین اهداف عالی آموزش و پرورش را در کاهش و مقابله با آسیب‌های اجتماعی مورد سنجش قرار دهد ولی الگویی که مستقیماً خانواده را وارد این مقوله کند ارائه نمی‌دهد.

با توجه به موارد مطرح شده، شکاف پژوهشی عظیمی در زمینه وجود یک چارچوب برنامه درسی منظم و علمی جهت آموزش والدین در مدارس برای پیشگیری و مقابله با رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی پیش روی دانش‌آموزان به شکلی آشکار به چشم می‌خورد. بنابراین، این پژوهش با هدف کاهش این خلأ پژوهشی اشاره شده، در صدد تدوین چارچوبی برای برنامه درسی پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان جهت ارایه در دوره‌های آموزش خانواده برگزار شده در مدارس و سایر سازمان‌های تربیتی می‌باشد. بنابراین، مساله مورد نظر پژوهش بدین صورت سازماندهی می‌گردد که برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و نیز مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان می‌بایست شامل چه ویژگی‌ها، عناصر و مولفه‌هایی باشد؟

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر روش‌شناسی، از نوع تحقیقات کیفی است. این پژوهش از لحاظ نتیجه تحقیقات بنیادی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه صاحب‌نظران، پژوهشگران و اساتید در حوزه آسیب‌شناسی اجتماعی و صاحب‌نظران برنامه درسی بودند که با روش نمونه‌گیری هدفمند و تا حد اشباع نظری ۱۵ تن از صاحب‌نظران انتخاب شدند. در جهت اجرای تحقیق، بعد از طراحی سوالات کلی و تدوین فرآیند مصاحبه، مصاحبه‌های عمیق با خبرگان و کارشناسان انجام شد. مصاحبه‌ها به مدت ۶۰ تا ۱۰۰ دقیقه و به صورت باز و با هر کدام از صاحب‌نظران به طول انجامید. بعد از اتمام هر مصاحبه، مصاحبه‌ها به صورت کامل بر روی کاغذ پیاده‌سازی و اقدام به کدگذاری اولیه داده‌ها شد تا مفاهیم اولیه استخراج شوند. بعد از پایان یافتن تمامی مصاحبه‌ها اقدام به مطالعه عمیق‌تر مبانی نظری و تحقیقات پیشین شد تا از ترکیب نظرات صاحب‌نظران، مفاهیم گذشته و تجربیات پژوهشگر به مراحل بعدی تجزیه و تحلیل داده‌ها و سپس طراحی مدل اقدام شود. مدل طراحی شده سپس در اختیار چند نفر از صاحب‌نظران نیز قرار گرفت و پس از دریافت پیشنهادات و نظرات آن‌ها در مورد طبقه‌بندی مقوله‌ها و مفاهیم، مدل نهایی پژوهش حاضر طراحی شد. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و تا اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت. در این

دانشمندان علوم تربیتی و آموزشی قرار گرفته است (۸). به همین منظور اگر شیوه‌های تربیتی مناسب و الگوهای رفتاری درستی توسط والدین نسبت به فرزندان اعمال شود، فرزندان سالم، بهنجار و عاری از انحراف و بزهکاری وارد اجتماع خواهند شد (۹). از این رو نظام‌های آموزش رسمی جهانی در سراسر دنیا درصدد برآمده‌اند تا هر چه بیشتر امکان تداوم نقش تربیتی خانواده‌ها به عنوان یکی از مهمترین نهادهای موثر در تعلیم و تربیت را در نظام آموزش رسمی و عمومی فراهم سازند. در این راستا، استیسی^۱ بر این باور است که هیچ‌گونه فرمول مشخصی برای مشارکت والدین در امر آموزش و پرورش فرزندان وجود ندارد. آنها می‌توانند در زمینه‌های تربیتی بسیاری مشارکت داشته باشند. در حقیقت، اگر اندیشه مشارکت یا تداوم نقش تربیتی خانواده‌ها در نظام تربیت تحقق یابد و بالنده شود و برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها بر اساس اصول و مبانی مشارکت به مرحله عمل درآیند، به تدریج راه‌های جدید در این زمینه کشف می‌شود و بسیاری از مضمرات نظام آموزش و پرورش موجود، کاهش می‌یابد (۱۰). به بیان دیگر همان‌طور که رابرتسون (۱۱) نیز بیان می‌کند اگر دو نهاد خانواده و مدرسه به شیوه صحیح، ارزش‌ها، هنجارها و فرهنگ جامعه را به نسل در حال آموزش منتقل کنند و میان اهداف و برنامه‌ریزی‌های خانواده و مدرسه، هماهنگی لازم وجود داشته باشد، شاهد تعارضات کمتری در جامعه خواهیم بود. به زعم عزیزیان (۱۲) همکاری و مشارکت نهادهای تأثیرگذار در جریان تربیت به ویژه خانواده، می‌بایست به گونه‌ای سامان داده شود که فعالیت‌هایشان با تلاش نهاد آموزش و پرورش همسو باشند، تا بتوان شاهد تحقق یافتن اهداف عالی آموزش و پرورش بود.

در همین رابطه مرل و همکاران^۲ (۱۴)، در پژوهشی تأثیر برنامه‌های پیشگیری از خشونت در مدارس و انجمن‌های مرتبط با آن را در اوگاندا بررسی کردند. نتایج مطالعه آنها نشان داد که محیط مدرسه در کاهش خشونت کارکنان علیه کودکان در مدارس ابتدایی اوگاندا مؤثر است. به طور کلیف نتایج این مطالعه تأثیر برنامه‌های پیشگیری از خشونت و آسیب را به عنوان بستری برای مقابله با خشونت علیه کودکان در محیط مدرسه و جامعه اطراف نشان می‌دهد. فلانری و فالر^۳ (۱۴)؛ نگاهی کلی از مسائل کلیدی دخیل در ارزیابی برنامه‌های پیشگیری از خشونت، در مدارس ارائه می‌دهد که با بحث در مورد رویکرد بهداشت عمومی به عنوان چارچوبی برای پیشگیری از خشونت آغاز می‌شود. در این مطالعه، رویکرد سلامت عمومی به پیشگیری از خشونت گسترش یافت تا اطمینان حاصل شود که تلاش‌ها برای مقابله با خشونت دانش‌آموزان به طور علمی مورد توجه بوده است و به درک اجتماعی و شرایط جامعه توجه می‌شود و همچنین این رویکرد جهت پرداختن به عوامل رفتاری، اجتماعی و محیطی ایجاد خشونت، طراحی شده است. بنابراین آسیب‌های اجتماعی پدیده‌هایی واقعی، متغیر، قانون‌مند و قابل کنترل و پیشگیری هستند. کنترل‌پذیری آسیب‌های اجتماعی، شناخت علمی آنها را در هر جامعه‌ای، برای پاسخ به پرسش‌های نظری و عملی؛ همچنین کاربرد ایده‌ها و یافته‌های علمی تولید شده در برنامه‌ریزی‌های کوتاه مدت و بلندمدت برای مقابله صحیح با آسیب‌های اجتماعی، درمان یا پیشگیری از پیدایش و گسترش آنها ضروری و پراهمیت می‌سازد (۱۵). فلاحیان در پژوهشی پیرامون نقش آموزش‌های مدرسه‌ای در کاهش آسیب‌های اجتماعی شهری ضمن خاطر نشان کردن عمده‌ترین موانع و مشکلات پیشگیری مدرسه - محور، لزوم و فوریت تدوین برنامه‌های ویژه در مدارس مناطق در معرض آسیب، احیای پست مشاوره کارآمد در همه مدارس و مشارکت و حمایت گسترده مالی و فرهنگی

¹ Stacey

² Merrill et al

³ Flannery & Farrell

دقیق صاحب‌نظران درستی تمام گام‌های تحقیق مورد تأیید قرار گرفت. برای محاسبه پایایی باز آزمون، معمولاً از میان مصاحبه‌های انجام گرفته، چند مصاحبه برای نمونه انتخاب می‌شود. هر یک از مصاحبه‌ها در فاصله زمانی کوتاه و مشخصی دو بار کدگذاری شده؛ سپس کدهای مشخص شده با یکدیگر مقایسه شدند. این روش برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر به کار می‌رود. در هر یک از مصاحبه‌ها، کدهایی که در فاصله زمانی مشابه یکدیگرند، با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص می‌گردند. در راستای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل شماتیک و نظریه داده-بنیاد استفاده شد. داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری تحلیل انجام شد. استفاده از کدگذاری باز، مقوله‌های مدل شناسایی شد؛ سپس، در مرحله کدگذاری محوری، پیوند بین این مقوله‌ها در قالب پارادایم کدگذاری تعیین شد. در بخش کیفی بر اساس استخراج کدها انجام شد.

یافته‌ها

در این بخش با استفاده از روش مصاحبه از صاحب‌نظران و متخصصان حوزه آسیب‌های اجتماعی و روانشناسان تربیتی و متخصصان برنامه‌ریزی درسی استفاده شد در جدول ۱ فراوانی مربوط به تخصص جامعه آماری در بخش کیفی آورده شده است. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود بیشترین تخصص نمونه‌ها در این پژوهش در بخش کیفی مربوط به تخصص آسیب اجتماعی با درصد فراوانی ۴۰ درصد و کمترین مربوط به روانشناسی تربیتی با درصد فراوانی ۲۶/۶۶ درصد است. بیشترین جنسیت نمونه‌های پژوهش مربوط به جنسیت مرد با درصد فراوانی ۶۰ درصد و کمترین مربوط به جنسیت زن با درصد فراوانی ۴۰ درصد است. بیشترین تحصیلات نمونه‌های پژوهش مربوط به تحصیلات کارشناسی ارشد با درصد فراوانی ۴۶/۶۶ درصد و کمترین مربوط به کارشناسی با درصد فراوانی ۱۳/۳۳ درصد است. در بخش کیفی ابتدا به بررسی کدهای مربوط به هر سؤال می-پردازیم، لذا در جدول زیر کدهای مربوط به سؤالات مصاحبه آورده شده است.

مطالعه، ۱۵ مصاحبه نیمه ساختاریافته رودرو با متخصصان انجام شد که از مصاحبه ۱۴ به بعد، تکرار در اطلاعات دریافتی مشاهده شد؛ اما برای اطمینان بیشتر تا مصاحبه ۱۵ ادامه یافت، کوال بیان کرده است که با توجه به زمان و منابع قابل دسترس، تعداد (۱۵±۱۰) نمونه برای انجام مصاحبه کافی خواهد بود. مصاحبه‌های انجام شده بر اساس نظریه داده بنیاد تجزیه و تحلیل شدند.

در پژوهش حاضر جهت گردآوری اطلاعات در بخش کیفی از ابزار مصاحبه باز استفاده شده است. بدیهی است استفاده از اسناد و مدارک موجود در رابطه با موضوع پژوهش در این حیطه قرار می‌گیرند، که مجموعه داده‌های گردآوری شده در این پژوهش با استفاده از تکنیک تحلیل مضمون باهم ترکیب می‌شود. سپس کدهای به دست آمده در قالب پرسشنامه محقق ساخته تدوین و به این صورت ابزار پژوهش در بخش کمی، پرسشنامه می‌باشد. برای بررسی روایی، یافته‌های پژوهش را برای مشارکت کنندگان ارائه و متن نظریه توسط آن‌ها مطالعه و نقطه نظرات آن‌ها اعمال شد در پایان، این پژوهش توسط اساتید مورد مطالعه و بازبینی قرار گرفت و مواردی جهت اصلاح یا تغییر نظریه نهایی بیان شد. پایایی داده‌ها از طریق نشان دادن مسیر تصمیمات پژوهشگران و همچنین قرار دادن تمامی داده‌های خام، تحلیل شده، کدها، مقوله‌ها، فرآیند مطالعه، اهداف اولیه و سؤال‌ها در اختیار اساتید و با حسابرسی

جدول ۱. فراوانی نمونه‌ها در بخش کیفی

	تعداد	درصد
آسیب اجتماعی	۶	۴۰٪
روانشناسی تربیتی	۴	۲۶/۶۶
برنامه درسی	۵	۳۳/۳۳
مرد	۹	۶۰٪
زن	۶	۴۰٪
کارشناسی	۲	۱۳/۳۳
کارشناسی ارشد	۷	۴۶/۶۶
دکتر	۶	۴۰٪

جدول ۲. کدهای مربوط به سؤالات مصاحبه

سؤال	سازمان‌دهنده	کدها
منطق برنامه درسی آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان چیست؟	منطق مورد نظر	ریشه‌یابی ناهنجاری‌ها، برنامه‌های شناختی آسیب‌ها، برنامه سالم‌سازی، ارائه راهکار اصلاحی، اصلاح برنامه‌ها و متون درسی، ارتقای مهارت‌های زندگی، رویکرد فعالیت‌پیشگیرانه، توجه جدی به کاهش آسیب‌های اجتماعی، استفاده از ظرفیت‌های مردمی و خانواده، توجه به سرمایه‌های اجتماعی، تولید محتوا و آموزش‌های غیرمستقیم، تربیت یک انسان سالم، تقویت عزت نفس، برنامه‌های فرزندپروری جهت پیشگیری، پرورش و آموزش انسان مفید برای جامعه، آموزش خانواده‌ها و مشارکت خانواده‌ها، لزوم دانش‌افزایی و ایجاد مهارت و تخصص کافی
اهداف برنامه درسی آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان کدامند؟	اهداف مورد نظر	تحقیق و استفاده از الگوهای دینی، آشنایی و بهره‌گیری از قرآن، راهکارهای تربیتی دین، بازنگری در اصول و مبانی تربیتی، ترسیم الگوی تربیتی اسلام، راهبردهای پیشگیری، تعامل والد و فرزند و اعتماد سازی، برقرار کردن ارتباط با مردم، شروع آموزش از کودکی، افزایش سلامت روانی اجتماع، توانمندی در برابر آسیب‌ها، بالا بردن بار اطلاعاتی خانواده، سالم ماندن محیط زندگی نسل آینده، عدم رخ دادن و کاهش آسیب‌های اجتماعی، نشان دادن تأثیرات دوستان نالایق، آموزش مهارت‌های زندگی نظیر دوستیابی و خودشناسی، مسئولیت‌پذیری خانواده در قبال فرزندان، گرایش به تعالیم مذهبی، بررسی شیوه‌های تربیتی والدین،

نیازهای آموزشی، کمک به اولیا در تربیت صحیح فرزندان، ایجاد هماهنگی بین آموزش‌های مدرسه و خانه، پویا کردن کانون گرم خانوادگی، شناخت استعدادها و فرزندان و برنامه‌ریزی برای شکوفایی آنها، تربیت مدرسان و آموزش خانواده

آگاهی بخشی و پیشگیری، برنامه‌های پیشگیری با رویکرد رشدمدار و رویکرد خود مراقبتی، مهارت‌های فرزندپروری، برنامه‌های ترویجی و فرهنگ‌سازی، حمایت آموزشی، درمانی، روانی و اجتماعی، اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی، پرورش عزت نفس، تمرکز به رشد اجتماعی و شخصی، بهبود روابط عاطفی، آموزش مهارت‌های زندگی، آموزش شهروندی، گسترش فعالیت‌های فوق برنامه، حمایت روانی اجتماعی، برنامه‌ریزی مناسب، تسلیات برای جوانان، ارزش‌ها و ضدارزش‌های اجتماعی، آموزش صحیح استفاده از فضای مجازی، آموزش ارتباط برقرار کردن با جنس مخالف، آموزش مواد مخدر و مضرات آن، آموزش بهداشت جنسی، تشکیل انجمن‌هایی برای بحث و گفتگو، استفاده کردن از برنامه‌های حمایتی ناظر بر خانواده، فرزند پروری آگاهانه، تمرکز بر آگاه‌سازی مرتبی، تقویت مهارت‌های زندگی، زمینه سازی آموزش مهارت فنی و حرفه‌ای به افراد آسیب دیده، مشارکت خانواده‌ها در تربیت فرزندان، ترویج فرهنگ سواد رسانه‌ای، تهدیدات تهاجم فرهنگی

برگزاری نمایشگاه، انتشار مجله و پوستر، گفتگو، نمایش فیلم آموزشی، سازمان‌های مردم نهاد، مشاوره در مراکز آموزشی، کتاب، رسانه های اجتماعی، استفاده از شبکه مجازی، استفاده از تجارب افراد موفق، مصاحبه، ایجاد محیط‌های گردش برای آموزش، راهنمای معلم و بسته‌های آموزشی، مقالات و نتایج مطالعات علمی، دسترسی به منابع سازمانی مانند آمارها، گنجاندن واحد درسی آموزش مهارت‌های زندگی

جلسات مداوم گفتگو، ارائه فیلم و مجله آموزشی، بهره‌گیری از ظرفیت مؤسسات مردم نهاد، برگزاری همایش‌ها، استفاده از ظرفیت رسانه ملی، تهیه برنامه‌های آسیب شناسانه، مناظره، برگزاری کارگاه‌ها، استفاده از ظرفیت‌های پلیس و بهزیستی، تحقیق علمی، خاطره‌گویی، دعوت به گفت‌وگو، کمتر به حالت سخنرانی باشد، در محیط‌های آزاد و باصفا صورت گیرد، برانگیختن مخاطب و جذب وی به موضوع، بحث گروهی و مشارکت جمعی، تسهیل‌گری اجتماعی، جلسات گروهی، ویدئو کنفرانس، شبیه‌سازی مساله یا موقعیت

سهل‌انگاری خانواده، ویژگی‌های رفتاری والدین، عدم نظارت درست و دقیق، فرزند سالاری افراطی، آسیب‌های محیطی، آسیب‌های ناشی از خانواده، آسیب‌های ناشی از دوستان و همسالان، آسیب‌های ناشی از رسانه های جمعی، آسیب‌های ناشی از حکومت، تهاجم فرهنگی، عدم همکاری مدارس، عدم همکاری والدین، نبود امکانات و حمایت مورد نیاز، عدم استفاده از افراد خبره، فرهنگ و عرف جامعه، نبود امکانات آموزشی، نبود فضای آموزشی شاد و باصفا، عدم تمایل همکاری خانواده‌ها، شتاب زدگی، اشتغال همزمان والدین در خارج از خانه و کاهش ارتباط والدین و فرزندان، منابع مالی برای اجرای برنامه، بعد زمان، نبود نیروی انسانی متخصص و متعهد، رفتارهای تحقیرآمیز با فرزندان، خشونت و سخت‌گیری‌های بیجا، تبعیض و بی‌عدالتی در رفتارها، نبود امکانات کافی، ناهماهنگی بین ارگانهای مرتبط

فیلم آموزشی، اردوهای فرهنگی و ورزشی، مشاوره‌های گروهی و انفرادی، توزیع بروشور و کتاب، استفاده از فضای مجازی برای آگاهی‌سازی، مشاوره در مدارس، آگاهی‌رسانی با تلفن گویا، توزیع کتاب‌های راهگشا، برگه‌های نظرسنجی، بازدید علمی، تهیه گزارش، نحوه برخورد با فرزندان در محیط خانه، روش‌های بحث و گفتگو در خانه، دادن تکالیف مشاوره‌ای به والدین، بازدید از مکان‌های مرتبط با موضوع، انجام فعالیت مشترک بین والدین و فرزندان، شرکت در کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی، پروتکل‌های تمرینی در منزل توسط والدین و ارائه نتایج، بازدید از کانون‌های اصلاح و تربیت نوجوانان، شرکت فعال در بحث‌های گروهی

مخاطب‌شناسی، برنامه‌ریزی مناسب، فن بیان، تخصص کافی، آراستگی، متاهل باشد، تمرکز بر موضوع، اجتناب از مشاجره، بیطرفی، تحلیل مشکلات با کمک والدین، اجتناب از حالت دفاعی و توجیه‌گری،

محتوای مورد نیاز جهت آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان کدامند؟
رئوس و سرفصل‌های محتوایی پیشنهادی

مواد و منابع یادگیری مورد نیاز جهت آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان کدامند؟
مواد و منابع یادگیری پیشنهادی

روش‌های آموزشی قابل استفاده جهت آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان کدامند؟
روش‌های پیشنهادی

موانع اجرایی برنامه درسی آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان کدامند؟
موانع اجرای برنامه درسی

فعالیت‌های یادگیری قابل اجرا جهت آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان کدامند؟
فعالیت‌های پیشنهادی

مدرس دوره‌های آموزش خانواده در اجرای برنامه درسی پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان چه نقش‌های پیشنهادی برای مدرس دوره

نقش‌هایی را ایفا می‌کند؟

آگاهی از احساس والدین، ایجاد صمیمیت در فضای آموزش، اجتناب از تحقیر و تمسخر، پاسخ کوتاه و صادقانه، اجتناب از واژه‌های خارجی و پیچیده، حضور به موقع، زمانبندی مناسب داشته باشد، استفاده از وسایل کمک آموزشی، راهنما و تسهیل‌گر باشد، یک راهنما و هدایت‌گر باشد، انتقال دانش و علم خود به فراگیران، برخورد منطقی، نقش تسهیل‌گر، نگاه او از بالا به پایین نباشد، رابطه دوسویه با گروه، نتیجه‌گیری و ارزیابی کند، به صحبت‌ها خوب گوش دهد، به اصل راز داری پایبند باشد، مخاطب شناسی و نیازسنجی کند

یادگیرنده فعال باشند، جستجوگر باشند، خواهان یادگیری بیشتر و بهتر باشند، پرسشگری فعال باشند، پیشگیری اولیه، از بین بردن زمینه ایجاد آسیب، درک نیازهای فرزند، ارتباط و تعامل صحیح با فرزند، فرزندپروری با توجه به شرایط خانواده، ارتباط مستقیم و روانی، تأمین سلامت روانی افراد، مراقبت و نگهداری از کودکان، فراهم کردن امنیت اقتصادی، جامعه‌پذیر کردن کودکان، جهت‌دهی باورها، نظام بخشیدن به رفتارهای جنسی، اگر تجربه‌ای دارند بازگو کنند، مشارکت بالا و قابل قبول، فرهنگ‌پذیری افراد از خانواده، خانواده بر خلق و خوی فرزندان تأثیر می‌گذارد، پیگیر یادگیری بیشتر

کلاس درس، کارگاه آموزشی، حیاط مدرسه، آزمایشگاه، کانون‌ها و سالن‌های همایش آموزش و پرورش، وینار آموزشی، نمازخانه مدارس، حیاط مدارس، کانون‌های دانش‌آموزی، سالن کنفرانس، سالن اجتماعات، فضای مجازی، محیطی با آرامش و به دور از سروصدا، سالن‌های آمفی تئاتر، خود مدارس، آموزش در برنامه‌های تلویزیونی

مخاطبین (والدین) شرکت‌کننده در دوره های آموزش خانواده در اجرای برنامه درسی پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان چه نقش‌هایی را ایفا می‌کنند؟

مکان‌های پیشنهادی جهت اجرای دوره های آموزش خانواده

دوره های آموزش خانواده در زمینه برنامه درسی پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان از منظر عنصر زمان، چه ویژگی‌های زمانی را باید دارا باشد؟

مخاطب‌پیشنهادی گروه بندی شرکت‌کنندگان در دوره های آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان به چه صورت خواهد بود؟

چه استلزامات و امکانات اجرایی برای اجرای برنامه درسی دوره های آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان مورد نیاز است؟

برای ارزشیابی از یادگیری والدین شرکت‌کننده در دوره های آموزش خانواده در زمینه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان چه روش‌هایی را پیشنهاد می‌کنید؟

ماهی یک بار، در اواخر هفته، زمان جلسات ۲ ساعت، بصورت ماهانه، در روزهای تعطیلی مدارس، حداقل ماهی یک بار، آخر هفته و روز تعطیلی مدارس، به صورت ماهانه یک یا دو جلسه، جلسات متفاوت و با بازه زمانی متفاوت، از دو ساعت کمتر نباشد و از چهار ساعت بیشتر نباشد، در ماه بین دو الی چهار جلسه، برای والدین بین ۱۰ تا ۲۰ جلسه مناسب است، حداقل ماهی دوبار، ایام تعطیل

بصورت متفاوت (مخلط و غیر مخلط)، ترکیبی از والدین و مدرسان، گروه بندی مناسب نیست، مسائل مشترک مادران و دختران فقط مخاطب‌مادر باشد، بر اساس گروه‌های همسالان، بر حسب پایه تحصیلی دانش‌آموزان، ابتدا به صورت گروهی دسته‌جمعی باشد و بعد تفکیک شوند، گروه بندی با توجه به نوع مشکلات، بر اساس جنسیت و گروهی، بر حسب دوران کودکی و نوجوانی فرزندان باشد، بر طبق پایه تحصیلی یا سن دانش‌آموزان، بر اساس پایه تحصیلی، جلسات مخصوص مادران، جلسات ویژه پدران و جلسات مشترک

توجه به ملاحظات فرهنگی خانواده، بازنگری در کتب آموزشی، روش تدریس پرسش و پاسخ، الزامی شدن کلاس‌ها، ایجاد احساس نیاز و علاقه در والدین، تشویق اولیای شرکت‌کننده، کلاس‌ها به صورت موضوعی برنامه‌ریزی شوند، دعوت نامه کتبی، شرایط فیزیکی مساعد کلاس‌ها، نیروی انسانی متخصص، نظم در برگزاری، کارشناس مجرب و متخصص، گفتگو دوطرفه باشد، حمایت از طرف مراتب بالاتر، پاور پوینت‌های آموزشی، استفاده از فضای مجازی، اتخاذ پیشنهادات والدین، داشتن زمان و بودجه کافی، وسایل و امور فیزیکی و تسهیل‌کننده، منابع مالی، مکان مناسب، استفاده از کلیپ‌ها و فیلم‌های آموزشی، آگاهی‌رسانی از دوره آموزشی، امکانات کافی، تخصصی نمودن مسائل مربوطه، ایجاد احساس نیاز و علاقه در والدین، آشنایی مدرسان با الزامات آموزش مجازی، صدور گواهی شرکت در کارگاه آموزشی

پرسش و پاسخ، تهیه گزارش، امتحان کتبی، خودگزارش‌دهی، پرسشنامه با سؤالات بسته، گفتگوی دوجانبه و طرح سوال، ارزیابی عملکردی، برگه های پیشنهادات آزاد، گزارش از اصلاح رفتار آسیب دیده، خود گزارش‌دهی جلسه‌ای، پشتیبانی تلفنی، گفتگوی عمومی و خصوصی، گزارش نویسی والدین از رفتارهای فرزندان، ارزشیابی در سه مرحله (آغازین، مرحله‌ای، نهایی)، آزمون‌های کتبی

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می شود کدهای موجود در مصاحبه خارج شد، اکنون در جدول زیر کدهای نهایی که بیشترین فراوانی را در مصاحبه داشتند به نمایش گذاشته شد.

مجازی		جدول ۳. کدهای نهایی سئوالات مصاحبه	
۹	مطالعه مستمر	فراوانی	سازمان دهنده
۷	شرکت در کلاس مشاوره	۱۲	اصلاح برنامه ها و متون درسی
۱۰	داشتن تخصص کافی در کار	۱۰	ارتقای مهارت زندگی
۱۲	شنونده خوب برای مخاطبین	۵	برنامه های شناختی آسیب ها
۱۱	انتقال دهنده محوای یادگیری	۸	رویکرد فعالیت پیشگیرانه
۸	راهنما و تسهیل گر یادگیری مخاطبین	۶	استفاده از مفاهیم و الگوهای دینی
۱۰	پیگیر یادگیری بیشتر	۴	بازنگری در مبانی تربیتی
۸	مشارکت کننده در بحث کلاسی	۸	ارائه راهبردهای پیشگیری
۹	یادگیری فرزند پروری درست	۱۱	ایجاد هماهنگی بین مدرسه و خانواده
۷	کمک به از بین بردن زمینه آسیب محیط مدرسه	۸	آگاهی بخشی و پیشگیری
۶	محوای فرهنگی و آموزشی	۹	آموزش مهارت های زندگی
۵	سالن همایش	۴	شناخت تهدیدات فرهنگی
۸	فضای مجازی	۷	آموزش اصول فرزندپروری
۹	آخر هفته	۵	استفاده از فضای مجازی
۱۰	روزهای تعطیل	۶	بکارگیری سازمان های مردم نهاد
۱۲	حداقل ماهی ۲ بار	۸	استفاده از مطالعات علمی
۱۱	حداق زمان جلسه ۲ ساعت	۴	استفاده از کتاب
۸	براساس جنسیت	۷	برگزاری همایش و کنفرانس
۶	براساس نوع آسیب ها	۱۰	جلسات گفتگوی گروهی
۵	براساس پایه تحصیلی	۶	آموزش از طریق رسانه ملی
۷	براساس گروه همسالان	۹	برگزاری کارگاه آموزشی
۱۰	بازنگری در کتب درسی	۱۳	آموزش مجازی
۹	نیروی انسانی متخصص	۸	کمبود بودجه
۸	زمان و بودجه کافی	۷	کمبود امکانات
۶	امکانات و فضای آموزشی مناسب	۵	کمبود نیروی متخصص
۱۳	خود گزارش دهی	۳	عدم همکاری والدین با مدارس
۱۲	گفتگو	۴	بازگویی تجارب
۱۲	پرسشنامه	۶	آشنایی با فضای
۶	تکالیف مشاوره ای		

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می شود، کدهای نهایی برای سازمان دهندگان طبق نظر نمونه های مصاحبه آورده شده است. این کدگذاری شامل ۱۴ مفهوم منطبق مورد نظر، اهداف مورد نظر، رؤس و سرفصل های محتوای پیشنهادی، مواد و منابع یادگیری پیشنهادی، ورش های آموزشی پیشنهادی، موانع اجرای برنامه

درسی، فعالیت های یادگیری پیشنهادی، نقش های پیشنهادی برای مدرس دوره، نقش های پیشنهادی برای والدین، مکان های پیشنهادی اجرای دوره های آموزش خانواده، موارد پیشنهادی در مورد عنصر زمان، موارد پیشنهادی در مورد گروه بندی والدین، استلزامات و امکانات مورد نیاز و روش های پیشنهادی ارزشیابی والدین بودند.

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی شاخص ها و مولفه های برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری از آسیب های اجتماعی دانش آموزان انجام شد. یافته های کیفی حاصل از ۱۵ مصاحبه با مدرسان و متخصصان حوزه آموزش خانواده مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش با یافته های صمدی و رضایی (۱۰) و عارفی (۱۶) همخوانی دارد. نتایج تحلیل کیفی مصاحبه حاصل از ۱۴ سازمان دهنده کشف ۵۶ کد نهایی (عوامل) بود که از نظر نمونه ها مهمترین عامل در هر سازمان دهنده بود.

منطق مورد نظر: منطق یا چرایی یادگیری، به مأموریت اصلی برنامه درسی اشاره دارد و در یک جایگاه مرکزی، دیگر عناصر برنامه با آن در ارتباط اند (۱۷). عنصر منطق در برنامه درسی به این نکته می پردازد که چرا یادگیرندگان باید یاد بگیرند؟ بر این اساس، منطق و یا همان چرایی برنامه درسی تدوین شده مواردی از قبیل اهمیت ارائه آموزش و پرورش مناسب به دانش آموزان به عنوان آینده سازان جامعه، اصلاح برنامه ها و متون درسی، ارتقای مهارت زندگی، برنامه های شناختی آسیب ها، رویکرد فعالیت پیشگیرانه و در نهایت، لزوم همگامی با تغییر و تحولات حوزه آموزش و پرورش را شامل می گردد که موارد اول و آخر در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۸) نیز اشاره گردیده است. بدیهی است چنین منطق قوی و با پشتوانه غنی برای تدوین یک برنامه درسی جهت کاهش و پیشگیری آسیب های اجتماعی دانش آموزان می تواند پایه های مستحکمی برای آن برنامه ایجاد نماید.

اهداف مورد نظر: دومین عنصر در چارچوب برنامه درسی طراحی شده عنصر هدف است. همه فعالیت ها و طراحی های فرایند برنامه ریزی درسی در پرتو هدفها انجام می گیرند. در واقع، هدفها نیازها، کاستیها و خلأها را نشان می دهند و به قصد پاسخ گویی به آنها تعیین می شوند. می توان گفت اگر در انتخاب هدفها دقت لازم انجام نگیرد، نیازهای آموزشی تأمین نمی شوند. تربیت مربیانی شایسته، آشنا به فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، استفاده از مفاهیم و الگوهای دینی، بازنگری در مبانی تربیتی، ارائه راهبردهای پیشگیری، ایجاد هماهنگی بین مدرسه و خانواده از اهداف اصلی چارچوب برنامه درسی پیشنهادی برای کاهش و پیشگیری آسیب های اجتماعی دانش آموزان می باشد که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سند اسلامی شدن دانشگاهها و نقشه جامع علمی کشور نیز بدانها اشاره گردیده است که این هم سویی می تواند پشتوانه ای قوی در جهت تأیید اهداف تدوین شده برای این برنامه درسی باشد.

رئوس و سرفصل های محتوایی پیشنهادی: منظور از محتوا عبارت از دانش سازمان یافته و اندوخته شده، اصطلاحات، اطلاعات، واقعیات، قوانین و اصول، روشها، مفاهیم، تعمیمها، پدیدهها و مسائل مربوط به یک ماده علمی است. محتوا چیزی است که قرار است آموزش داده شود. محتوا شامل کلیه مطالب، مفاهیم و اطلاعات مربوط به یک درس مورد نظر است خواه به عنوان بخشی از متن یک کتاب باشد، خواه توضیحات، حواشی و سایر اجزای جانبی آن درس. برخی از برنامه ریزان هستند که حیطه شناختی را در برنامه های درسی اولی تر به حساب می آورند. از منظر این گروه محتوا خلاصه ای از حقایق، مفاهیم، تعمیمها، اصول و نظریه های مشابه دانش در رشته مورد نظر است. قبل از

انتخاب محتوا ضروری است رویکرد مورد نظر را معین نمایند. در زمینه عنصر محتوا، بعد از کسب نظر و اجماع متخصصین موضوعی در زمینه آموزش های مورد نیاز جهت کاهش و پیشگیری آسیب های اجتماعی دانش آموزان، آگاهی بخشی و پیشگیری، آموزش مهارت های زندگی، شناخت تهدیدات فرهنگی، آموزش اصول فرزندپروری به عنوان آموزشها (دروس) قابل ارائه به عنوان محتوای برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب های اجتماعی دانش آموزان تعیین گردید.

مواد و منابع یادگیری پیشنهادی: مواد و منابع یادگیری از دیگر عناصر چارچوب برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب های اجتماعی دانش آموزان است. تدارک فعالیت های تدریس یادگیری مستلزم انتخاب مواد آموزشی مناسب برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان و توضیح و تشریح محتوای درسی است. این منابع شامل انواع مواد چاپی، رسانه های سمعی و بصری و سایر مواد برای آموزش های انفرادی یا گروهی است. اصولاً برنامه ریزان درسی و معلمان به اندازه ای کافی با کاربرد مواد آموزشی سنتی مانند: کتاب های درسی، منابع و مآخذ، روزنامه ها، بروشورها و کتاب های کار و تمرین آشنا هستند، با این حال آگاهی معلمان درباره ی برخی منابع آموزشی بسیار محدود است. لذا در برنامه درسی می بایست به انواع گوناگون منابع آموزشی در محیط واقعی و فضای مجازی توجه گردد. مضافاً توجه به منابع و مواد کمک آموزشی نیز در این عنصر می تواند مورد توجه قرار گیرد. استفاده از فضای مجازی، بکارگیری سازمان های مردم نهاد، استفاده از مطالعات علمی، استفاده از کتاب از جمله مواد و منابع یادگیری هستند که در برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب های اجتماعی دانش آموزان به آنها اشاره گردیده است.

روشهای آموزشی پیشنهادی: اجرای برنامه درسی با روش های آموزشی در ارتباط است. فعالیت دو جانبه یا کنش متقابل را بین فرادهنده و فراگیر با هدف یادگیری تدریس گویند. نکته ای اساسی این نوع فعالیت، دو جانبه بودن آن است که روانشناسی ارتباط، زمینه ساز این مسأله خواهد بود. گفته شده است، مجموعه ای اعمال سنجیده ی منطقی و پیوسته که معلم به منظور ارایه درس انجام می دهد، فرایند تدریس نامیده می شود. برنامه درسی نباید مربی را مقید به یک شیوه خاص ارائه مطالب نموده که به تبع آن، وی نیز فراگیر را مقید به پاسخ به شیوه ای خاص نماید، بلکه باید از روش های متنوع در این زمینه استفاده گردد. در چارچوب برنامه درسی طراحی شده، روش هایی از قبیل برگزاری همایش و کنفرانس، جلسات گفتگوی گروهی، آموزش از طریق رسانه ملی، برگزاری کارگاه آموزشی به عنوان روش های آموزشی در برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب های اجتماعی دانش آموزان عنوان شده است. در این موارد که به عنوان روش آموزشی مطرح شده است تأکید بر جلسات گروهی و استفاده از مطالعات علمی می باشد که تأکید بر استفاده از تحقیقات جدید در این زمینه دارد.

موانع اجرای برنامه درسی: اجرای برنامه درسی متضمن بهره گیری از امکانات و شرایط مساعد است، به گونه ای که به اهداف برنامه ریزی شده برسد. بدون داشتن امکانات مناسب و زیرساخت های کافی نمی توان به اهداف از پیش تعیین شده در مورد برنامه درسی طراحی شده دست یافت. لذا در این پژوهش کمبود بودجه، کمبود امکانات، کمبود نیروی متخصص، عدم همکاری والدین با مدارس مهمترین موانع برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب های اجتماعی دانش آموزان عنوان شد. در این بین نبود بودجه مدون و کافی برای اجرای طرح های این چنین باعث می شود تحقیقات و مطالعات علمی که راهکارهای باارزشی را در پیش روی آموزش کشور قرار می دهند در حد نوشته باقی مانده و هرگز عملیاتی نشوند. از سوی دیگر نبود امکانات و

که برای مقاصد عاطفی با هم در ارتباط هستند و نوع روابط آنها نیز غیررسمی، عاطفی و چهره به چهره می‌باشد. اگرچه خانواده در مقایسه با سایر گروه‌های اجتماعی، گروهی کوچک محسوب می‌شود، در عمل پایه و اساس تمامی نهادهای اجتماعی دیگر مانند نهادهای اقتصاد، آموزش و پرورش، مذهب و حتی حکومت نیز در خانواده گذاشته می‌شود. خانواده پایه واحدی است که سلامت روانی افراد در آن شکل می‌گیرد و هم چنین در تامین بهداشت روانی و مراقبت و حمایت از سلامتی افراد خود نقش بسیار تعیین کننده دارد. بخش مهمی از این نقش، به دلیل اهمیت ارتباط که بزرگترین عامل موثر بر سلامت انسان و رابطه‌ی وی با دیگران می‌باشد، است. رفتارهای کودکان و نوجوانان با شیوه‌های تربیتی والدین رابطه مستقیم و تنگاتنگ دارد. شیوه‌های تربیتی والدین می‌بایست با سطح نیازها و خواسته‌های مختلف فرزندان و همچنین با متدهای تربیتی صحیح اسلامی هماهنگ باشد. چنانچه والدین از شیوه‌های تربیتی مبتنی بر اصول اعتقادی و مذهبی استفاده نمایند، نتیجه مطلوب در رفتار فرزندان منعکس خواهد شد. گرچه نقش خانواده در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی بسیار مهم تلقی می‌گردد لیکن این مسئله به معنای عدم توجه به کارکرد مناسب سایر نهادهای اجتماعی و برنامه‌ریزی‌های صحیح اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در ارتباط با مسائلی از قبیل توزیع مناسب ثروت در جامعه، ایجاد فرصت‌های اشتغال، توسعه آموزش‌های غیررسمی و استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ای نمی‌باشد. در این میان نقش انجمن اولیا و مربیان با کارکردهای ویژه آن از قبیل تحکیم روابط اجتماعی اعضای خانواده از طریق آموزش خانواده می‌تواند مورد توجه مسئولان و برنامه‌ریزان فرهنگی و اجتماعی قرار گیرد. لذا در این پژوهش مهم‌ترین نقش‌های والدین، پیشگیری اولیه، مشارکت و تعامل با مدرسه، فرزند پروری درست، از بین بردن زمینه آسیب در برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان عنوان شد. این عوامل نشان دهنده نقش مهم خانواده در تعامل با روش‌های آموزشی نظام آموزش و پرورش کشور را نشان می‌دهند که در کنار هم و با تعامل بین آنها به اهداف تعیین شده در زمینه برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان خواهند رسید.

مکان‌های پیشنهادی جهت اجرای دوره‌های آموزش خانواده: در حقیقت، مکان ارائه برنامه درسی، نیز در فرآیند یادگیری امر بسیار مهمی است. مکان ارائه با توجه به محتوای برنامه درسی باید تدارک دیده شود. برخی از محتواها نیازمند فضاهای ویژه‌ای غیر از کلاس‌های مرسوم برای ارائه می‌باشند. بنابراین، مکان یادگیری چیزی فراتر از صرفاً کلاس درس است. با عنایت به این نکته در چارچوب برنامه درسی تدوین شده در این پژوهش، به انواع محیط‌های یادگیری در برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان اعم از محیط مدرسه، کانون‌های فرهنگی و آموزشی، سالن همایش، فضای مجازی اشاره شده است. موارد ذکر شده در عنصر مکان با مفاد اسناد بالادستی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و مبانی نظری آن همسو می‌باشد.

موارد پیشنهادی درباره عنصر زمان: یکی از عناصری که در تعلیم و تربیت نقش اساسی دارد، «زمان» است. تعلیم و تربیت «در زمان» صورت می‌پذیرد و «با زمان» به پیش می‌رود و ناگزیر «از زمان» تأثیر می‌پذیرد و در رابطه‌ای متقابل «بر زمان» تأثیر می‌گذارد. زمان، گوهر ارزشمند و بی‌بدلی است که اگر آن را به بطالت و بی‌هدفی بگذرانیم، قطعا در زندگی خود آن عنصر حقیقی، طلایی و برگشت‌ناپذیر را که موفقیت ما در گرو استفاده درست و مناسب از آن است را از دست داده‌ایم. پس منطقی و عقلانی است که با مقوله‌ی «مدیریت زمان» آشنا شویم تا زمانی را که در اختیار داریم به بهترین شکل از آن استفاده کنیم. زمان از آن جهت مهم و

زیرساخت‌های کافی برای اجرای برنامه درسی گاه‌ها برنامه را در نیمه راه می‌گذارد و سالها کسی به دنبال اجرای آن نخواهد رفت و به دست فراموشی سپرده می‌شود. مانع دیگری که بر سر برنامه‌های این چنین است نبود نیروی انسانی متخصص برای تحقق برنامه درسی است که این خود سبب می‌شود برنامه درسی به اهداف از پیش تعیین شده نرسد. همچنین عدم همکاری خانواده‌ها و والدین دانش‌آموزان با مدارس برای اجرای هرچه بهتر برنامه درسی می‌تواند یکی از موانع جدی در تحقق اینگونه برنامه‌ها باشد. در کل میتوان گفت در اجرای هرچه بهتر برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان باید چنین موانعی را با تدبیر لازم از میان برداشت تا به اهداف برنامه درسی رسید.

فعالیت‌های یادگیری پیشنهادی: یکی از مقوله‌های مهم در آموزش و پرورش فرآیند یاددهی و یادگیری است. به عبارت دیگر تمامی فعالیت‌های آموزش و پرورش در جهت بسترسازی مناسب برای تحقق این فرآیند می‌باشد. در رأس این فرآیند، یادگیرنده‌گان قرار دارند و همه فعالیت‌ها، مانند تأمین معلم، مواد آموزشی، فضای آموزشی و غیره در خدمت آنان قرار می‌گیرد. در این فرآیند واژه-های تدریس، یادگیری، ارزشیابی، مواد آموزشی، تعامل معلم و یادگیرنده مطرح می‌باشد. فعالیت‌های یادگیری، فرصت‌هایی برای کسب تجربیات مستقیم، ارزیابی و بازاندیشی درباره یادگیری است. انواع فعالیت‌های یادگیری که می‌توان به آن اشاره کرد، عبارتند از: درگیری تحصیلی، مرور مباحث، سنجش آموخته‌ها، یادگیری مشارکتی، مهارت‌های تفکر، طراحی تکلیف، رفع بدفهمی، رفع عقب ماندگی. در این پژوهش طبق نتایج مهم‌ترین فعالیت‌های یادگیری برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان شامل مشاوره گروهی و انفرادی، آگاه سازی از طریق فضای مجازی، توزیع بروشور و کتاب آموزشی، دادن تکالیف مشاوره‌ای به والدین بود. لذا باز هم می‌توان گفت که استفاده گروهی در بیان مطالب از طریق آموزش‌های نوین (فضای مجازی) در بیان این فعالیت‌ها نیز وجود دارد.

نقش‌های پیشنهادی برای مدرس دوره: شناخت نقش‌های مطلوب یک مدرس اهمیت زیادی دارد و مقدم بر سایر عوامل است. ویژگی‌های فردی، یک مدرس از مواردی است که گاهی توانایی علمی او را نیز به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. مدرس همواره فضایی را خلق می‌کند که یادگیرنده‌گان در آن رشد می‌کنند و استعداد‌های خود را می‌شناسند که این امر فقط با اتکاء به ویژگی‌های مطلوب یک مدرس امکان‌پذیر است، چون یادگیرنده به طور مستقیم با مدرس در ارتباط است برای ارزشیابی، بهترین راه استفاده از نظرات وی است. امروزه دیگر این تصور غلط، که هر فرد عالمی مدرس تصور می‌شود صادق نیست و بسیاری از افراد خیره نمی‌توانند در هنر تدریس موفق باشند. لذا هنوز برای تعیین مدرس خوب یک چارچوب مناسب وجود ندارد و در تحقیقات مختلف یادگیرنده‌گان در ارزشیابی مدرس ویژگی‌های فردی را ارجح‌تر دانسته‌اند. از اینرو شناخت ویژگی‌های یک مدرس خوب، اهمیت زیادی دارد، چون باعث تسهیل آموزش می‌شود و نقص کتب درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران می‌کند، از طرفی شخصیت مدرس می‌تواند توانایی علمی او را تحت تأثیر قرار دهد. لذا در این پژوهش مهم‌ترین نقش‌های مدرس برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان، داشتن تخصص کافی، شنونده خوب بودن، انتقال دهنده خوب بودن، راهنما و تسهیل‌گر بودن عنوان شد، که هر کدام از این عناوین خود توصیف کننده‌ای عالی برای نقش‌های مدرس خوب است.

نقش‌های پیشنهادی برای والدین: خانواده یکی از مهم‌ترین گروه‌های اولیه است. بدان لحاظ که اعضای آن نه به دلیل اهداف رسمی

که این دوره را گذرانده‌اند با کسانی که این دوره را نگذرانده‌اند، تفاوتی جدا از تفاوت‌های ظاهری داشته باشند. فعالیت ارزشیابی در حقیقت به مربی و برنامه‌ریز درسی کمک می‌کند تا این تفاوت‌ها و تغییرات ناشی از آموزش را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد و راه رسیدن به اهداف برنامه درسی را هموارتر کند. بنابراین رویکردهای اساسی در ارزشیابی باید به گونه‌ای باشد که متوجه هدف‌های برنامه درسی بوده و نتایج آن به راهنمایی و انگیزش منجر شود و از سوی دیگر ارزشیابی نباید به طور مستقل و بدون ارتباط با سایر عناصر آموزش طراحی شود، بلکه باید با توجه به هدف‌ها، روش‌های تدریس، و به طور کلی عناصر مختلف برنامه درسی مورد توجه قرار بگیرد. ارزشیابی به منظور تکمیل یادگیری‌ها و مشخص نمودن پیشرفت‌ها و بهتر شدن‌ها انجام می‌پذیرد. انسان در مراحل مختلف زندگی خواسته و ناخواسته آزمون‌های پی در پی را پشت سر می‌گذارد. به دیگر سخن حیات انسان سراسر تلاش است و امتحان، اما آنچه که در این جا بیشتر مورد توجه است هدف‌ها، برنامه‌ها، و چگونگی انجام ارزشیابی والدین در برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان است. در همین راستا، مواردی از قبیل خودگزارش دهی، گفتگو، پرسشنامه، تکالیف مشاوره‌ای به عنوان روش‌های ارزشیابی یادگیرندگان در برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان مشخص گردیده است. با نگاهی به محتوای برنامه درسی، منابع یادگیری و فعالیت‌های یادگیری والدین می‌توان به جامعیت و نیز قابلیت پاسخ‌گویی روش‌های ارزشیابی اشاره شده پی برد.

در مجموع می‌توان گفت شواهد پژوهشی و نظری مذکور حاکی از آن است که این چارچوب که طی یک فرایند علمی و پژوهشی روشمند تدوین و اعتباریابی شده است می‌تواند به عنوان مرجعی مورد استفاده سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مولفان کتاب‌های درسی و نیز معلمان و والدین در طراحی و اجرای برنامه‌های آموزش خانواده بر پایه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان و آینده‌سازان کشور هستند قرار گیرد. در این راستا می‌توان پیشنهاد های زیر را بیان نمود:

- برگزاری جلسات مشترک بین طراحان برنامه درسی آموزش خانواده و کارشناسان آموزشی مرتبط با حوزه پیشگیری از آسیب اجتماعی در وزارت آموزش و پرورش، سازمان بهزیستی کشور، وزارت علوم، کارشناسان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش و وزارت آموزش و پرورش جهت توضیح و تبیین برنامه

- تهیه بروشور، کاتالوگ و جزوات آموزشی مربوط به برنامه درسی پیشنهادی و توزیع آن بین مدارس و ادارات آموزش و پرورش و سایر سازمان‌ها و افراد دست‌اندرکار حوزه آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان جهت اشاعه برنامه

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت آشنایی و توانمندسازی مدرسان در مورد چگونگی انجام برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان

- فرایند اعتباربخشی و نیز ارزشیابی پایانی برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان توسط تیمی غیر از تیم تدوین‌گر چارچوب برنامه درسی به عمل آید تا از سوگیری‌های احتمالی کاسته شود.

- ارزشیابی پایانی از برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان حداقل در سال سوم اجرا صورت پذیرد تا زمان کافی برای مشخص شدن کم و کیف برنامه و نیز نقاط ضعف و قوت احتمالی آن وجود داشته باشد.

ارزشمند است که می‌تواند پایه و اساس موفقیت ما در زندگی باشد و ما را تبدیل به فردی کند که از زمان و وقت خود استفاده‌ی مؤثر، بهینه و بهره‌ور داشته باشیم و با یک نظم و هماهنگی و آمادگی قبلی فعالیت‌های زندگی خویش را اجرایی کنیم. بدین گونه، ایجاد فرصت مناسب برای یادگیری، زمینه را برای یادگیری عمیق و مطمئن آماده می‌سازد. لذا در چارچوب برنامه درسی طراحی شده در این پژوهش با نگاهی همه‌جانبه‌نگر به موضوع زمان در برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان به مواردی از قبیل آخر هفته، روزهای تعطیل، حداقل ماهی ۲ بار، حداقل زمان جلسه ۲ ساعت تأکید بیشتر شده است. این موارد را می‌توان اینگونه توصیف کرد که در طول ایام هفته معلمان و والدین درگیر کارهای جانبی و روزمره خود هستند و فقط در ایام تعطیل و اواخر هفته فرصت شرکت در این برنامه درسی را دارند. لذا بکارگیری این موارد باعث بازدهی بیشتر برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود.

موارد پیشنهادی پیرامون گروه‌بندی والدین شرکت‌کننده در دوره: یک «گروه» به این صورت تعریف می‌شود: دو یا چند نفر که باهم روابط متقابل دارند، به یکدیگر وابسته‌اند و برای تأمین هدف‌هایی خاص گرد هم می‌آیند. دلایل تشکیل گروه را، ارضای نیازهای روانی یا اجتماعی و رسیدن به هدف‌هایی که امکان دستیابی به آن در تنهایی وجود ندارد و بالاخره، تبادل اطلاعات و دانش و استفاده از آن عنوان می‌کنند. دو منبع اصلی داخلی و خارجی از دلایل تشکیل گروه‌ها هستند. منابع داخلی عبارتند از جذابیت روابط بین افراد، فعالیت‌های گروهی، هدف‌های گروهی، تعلق اجتماعی (هر چند ممکن است این چهار منبع، نقاط مشترک نیز با یکدیگر داشته باشند). منابع خارجی نیز عبارتند از جذابیت اشخاص و هدف‌های خارج از گروه. تشکیل گروه‌ها دارای مراحل و دوره‌هایی است و علت اصلی آن ماهیت گروه‌ها و ساختار آنها است؛ زیرا گروه‌ها ایستا نیستند. آنها نوعاً از طریق یک فرآیند چهار مرحله‌ای شامل پذیرش متقابل، ارتباطات و تصمیم‌گیری، انگیزش و بهره‌وری، کنترل و سازمان‌یابی ایجاد می‌شوند. لذا در چارچوب برنامه درسی پیشنهادی در این پژوهش، لزوم توجه به انواع گروه‌بندی‌ها در قالب گروه‌بندی براساس جنسیت، براساس نوع آسیب‌ها، براساس پایه تحصیلی فرزندان، براساس گروه همسالان فرزندان اشاره شده است.

استلزامات و امکانات مورد نیاز: قطعاً برای پیشبرد اهداف تعلیم و تربیت در جامعه بزرگی مانند کشور ایران داشتن استلزامات و امکانات لازم و ضروری است، زیرا بدون این دو چگونگی می‌توان به اهداف برنامه‌های رشی و طرح‌های مربوط به نظام آموزشی و تربیتی کشور دست یافت؛ همانطور که در سند بنیادین نظام آموزش و پرورش کشور هم همواره بر داشتن و بهبود امکانات آموزشی تأکید شده است در این پژوهش نیز استلزامات و امکانات مورد نیاز برنامه درسی آموزش خانواده در حوزه پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان از دیدگاه نمونه‌های تحقیق شامل بازنگری در کتب درسی، نیروی انسانی متخصص، زمان و بودجه کافی، امکانات و فضای آموزشی مناسب می‌باشد. تمامی این موارد در سند تحول بنیادین جزء موارد ضروری و اهداف بلندمدت در زمینه ارتقاء آموزش ذکر شده است.

روش‌های پیشنهادی ارزشیابی از والدین شرکت‌کننده در دوره: عنصر ارزشیابی یادگیرندگان از جمله عناصری است که در چارچوب برنامه درسی به آن اشاره شده است. می‌دانیم که هدف تعلیم و تربیت، ایجاد تغییرات مطلوب در فراگیران است. بنابراین هر برنامه درسی باید در فراگیران تغییر یا تغییراتی را به وجود آورد. به عبارت دیگر در پایان یک برنامه درسی باید دانستی‌ها، افکار، عادت‌ها، گرایش‌ها و نگرش‌های یادگیرنده درباره موضوع درسی، نسبت به پیش از آموزش تفاوت پیدا کند و یادگیرندگانی

12. Dear, Nasrin. (1394). Investigating the role of family and education in creating the phenomenon of generation gap and providing solutions to solve it. The Second National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran: Soroush Hekmat Razavi Center for Islamic Studies and Research, Mehr Arvand Institute of Higher Education, Center for Strategies for Achieving Sustainable Development.
13. Merrill, K. G., Knight, L., Namy, S., Allen, E., Naker, D., & Devries, K. M. (2018). Effects of a violence prevention intervention in schools and surrounding communities: secondary analysis of a randomized-controlled trial cluster in Uganda. *Child abuse & neglect*, 84, 182-195.
14. Flannery, D. J., & Farrell, A. D. (2019). Evaluating school-based violence prevention programs: Challenges and opportunities now and into the future.
15. Parton, N. (2019). Child maltreatment as social harm. In *Re-visioning public health approaches for protecting children* (pp. 473-485). Springer, Cham.
16. Arefi, Morteza (1392). The role of family and school in the realization of dignity-based prevention of juvenile delinquency. Iranian National Conference on Criminal Policy against Children and Adolescents, Kerman, University of Technology and Advanced Technology.
17. Van den Akker, J. J. H., Fasoglio, D., & Mulder, H. (2010). A curriculum perspective on plurilingual education. Council of Europe.
18. Supreme Council for Cultural Revolution. (1390). Document on the fundamental transformation of education in the Islamic Republic of Iran in cooperation with the Higher Education Council. Tehran: Supreme Council of the Cultural Revolution.

References

1. Stayesh Far, Maryam. (1397). The role of education in the prevention of social harm. *Journal of Social Science Studies*, 4 (2): 56-53.
2. Ezer, P., Jones, T., Fisher, C., & Power, J. (2019). A critical discourse analysis of sexuality education in the Australian curriculum. *Sex Education*, 19 (5), 551-567.
3. Staecker, E., Puett, E., Afrassiab, S., Ketcherside, M., Azim, S., Wang, A & Carol, C. (2015). Effectiveness of an afterschool-based aggression management program for elementary students. *Professional School Counseling*, 19 (1), 1096-2409.
4. Slawinski, B. L., Klump, K. L., & Burt, S. A. (2019). The etiology of social aggression: a nuclear twin family study. *Psychological medicine*, 49 (1), 162.
5. Duarte, E., Gouveia-Pereira, M., Gomes, H. S., & Sampaio, D. (2020). How do families represent the functions of deliberate self-harm? A comparison between the social representations from adolescents and their parents. *Archives of suicide research*, 24 (sup1), 173-189.
6. Social Injury Reduction Office of the Ministry of Education. (1397). *Social Injuries*, Deputy Minister of Education.
7. Tygart, C. E. (2015). Do Public Schools Increase Juvenile Delinquency?. *Urban Education*, 26 (4), 359-370.
8. Salehi, Shiva and Marzieh, Dehghani. (1396). Investigating the role of family in preventing social and cultural harms of adolescents. First International Conference on Culture, Psychopathology and Education, Tehran, Al-Zahra University.
9. Maleki, Hassan (1395). *Family Psychology*. First Edition, Tehran: Avae Noor Publishing.
10. Samadi, Masoumeh and Rezaei, Manijeh. (1390). Investigating the educational role of the family in the formal and public education system from the perspective of science and religion. *Quarterly Journal of Research in Islamic Education*, 19 (12): 117-95.
11. Robertson, Ian. (1394). *An Introduction to Society with Emphasis on Theories of Functionalism, Conflict, and Institutional Interaction*, translated by Hossein Behravan: Mashhad: Astan Quds Razavi.